

al het genealogisch materiaal het zicht op de individuele leden van de familie wordt geopend, op de man en de vrouw in hun relatie tot geloof en kerk, ga je immers letten op bijzonderheden waaruit hun kerkelijke meelevendheid kan blijken of het tegendeel. Ik moet eerlijk bekennen dat ik daarbij meer door de latere generaties werd geboeid dan door de voorouders. De titel duidt trouwens niet voor niets aan, dat we óók met de nakomelingen kennis zullen mogen maken. Onloochenbaar is het toenemen van de onkerkelijkheid onder de nazaten. Voorzichtigheid is hier geboden omdat we, als bij bepaalde namen gegevens in dit opzicht ontbreken, niet meteen mogen concluderen tot een kerkelijke absentie. Maar dan zou er eens te meer reden zijn geweest dat de redactie ten aanzien van deze bijzonderheden de medewerkers stringente voorschriften had meegegeven. Dan was waarschijnlijk Kuipers inleiding verrijkt met een beschouwing over secularisatie in gereformeerde kring. Bij alle aandacht die hij geeft aan de groei van de gereformeerde beweging in de vorige eeuw, valt het zwijgen over de oorzaken van de teruggang in onze eeuw op. Hij heeft inderdaad niet verder willen gaan dan 1945. Maar reeds van de kleinkinderen van Abraham Kuiper (een vooroorlogse generatie dus) moest hij schrijven dat ze zich 'buiten de gereformeerde wereld' hebben ontwikkeld. Graag had ik hier meer over vernomen dan deze lapidaire opmerking, zeker nu het niet gaat om uitzonderingen. Tot slot moet ik hier de verzuchting slaken, dat het boek op allerlei plaatsen slecht is gecorrigeerd. Storend is de omissie van de naam J.H. Feringa op p. 92, die gelezen moet worden op de plaats waar C.L.D. van Coeverden Adriani wordt genoemd, wiens gegevens nu weggevalen zijn. Jaartallen zijn helaas nog al eens fout en genealogische aanduidingen lijden onder verwarring van de getallen waarmee de verschillende generaties en hun leden worden aangegeven. Tot lof van de redactie mag ik hier echter vermelden dat op p. 608-619 het complete persoonsnamenregister op het deel over de afgescheidenen geheel gecorrigeerd wordt aangeboden.

A. de Groot

H.J.Ph.G. Kaajan, *Rondom een eeuw Oude Vestkerk. - Grepen uit het leven van 150 jaar Gereformeerde Kerk te Leiden* -, (z.p.) (1989). 40 bldz. f 13,50 (verkrijgbaar bij het Kerkelijk Bureau van de Gereformeerde Kerk, Curaçaostraat 3, Leiden, gironr. 10451).

Met de ondertitel is de inhoud van dit boekje wel getypeerd. Het bevat niet 'de' geschiedenis van deze kerk. De meeste aandacht gaat uit naar de geschiedenis van het kerkgebouw aan de Oude Vest. Het werd in 1888 gesticht door de dolerenden, bijna twee jaar voordat zij een eigen predikant kregen, de bekende ds. R.J.W. Rudolph. Zelf had ik wel wat meer over het kerkelijke verleden van de Gereformeerde Kerk te Leiden willen horen. Allerlei mededelingen wekken nu de nieuwsgierigheid op, zonder dat overigens de lezer voldoende wordt ingelicht. Hoe verging het bijvoorbeeld de Vrienden der Waarheid die al op 22 mei 1886 voor de Doleantie kozen (9), terwijl pas op 19 augustus 1888 'de Doleantie te Leiden tot openbaring kwam' (6)?